

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 19Co/101/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8813203751
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 05. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zlata Simková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8813203751.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zlata Simkovej a sudkýň JUDr. Jany Burešovej a JUDr. Gabriely Világiovej v právnej veci žalobcu: CD Consulting s.r.o., so sídlom K červenému dvoru 3269/25a, Nagano Office Center, 130 00 Praha 3, Česká republika, IČO: 26 429 705, zastúpený: Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom Grösslingova 4, 811 09 Bratislava, IČO: 36 864 421, proti žalovanej: T. P., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. XXX, XXX XX W., o zaplatenie 179,22 Eur s príslušenstvom o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Vranov nad Topľou č. k. 10C/436/2013-71 zo dňa 29.07.2015 jednohlasne takto

rozhodol:

Pripúšťa späťvzatie žaloby v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne, v tejto časti rozsudok súdu prvého stupňa **z r u š u j e** a konanie **z a s t a v u j e**.

Vo zvyšku rozsudok súdu prvého stupňa **p o t v r d z u j e**.

Žalobca **n e m á p r á v o** na náhradu trov vo vzťahu k zastaveniu konania a ani na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvého stupňa“) napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. Vyslovil, že žalovanému náhradu trov konania nepriznáva.

V odôvodnení uviedol, že žalobca sa podaným návrhom podľa čl. 4 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu domáhal, aby súd zaviazal žalovanú na zaplatenie:

- zmenkovej sumy vo výške 179,22 Eur,
- zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne zo sumy 179,22 Eur od 25.04.2009 do zaplatenia,
- 6 % ročný úrok zo sumy 179,22 Eur od 09.07.2009 do zaplatenia,
- zmenkovú odmenu vo výške 1/3 % zmenkovej sumy, teda 0,60 Eur a náhradu trov konania v časti trov právneho zastúpenia vo výške 58,34 Eur a zaplateného súdneho poplatku v sume 16,50 Eur.

Žalobca vo svojom návrhu uviedol, že ako indosatár je nadobúdateľom všetkých práv zo zmenky, ktorú vystavil dňa 15.12.2008 na zmenkovú sumu 179,22 Eur, pričom sa zaviazal aj k úhrade zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne od 25.04.2009.

Podľa názoru súdu prvého stupňa sú splnené podmienky pre použitie Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady /ES/ 861/2007 z 11.07.2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu.

Súd prvého stupňa vykonal v predmetnej veci dokazovanie oboznámením sa s návrhom žalobcu, ako aj s jeho prílohami a zmluvou o úvere.

V tejto súvislosti zistil, že žalovaný vystavil dňa 15.12.2008 zmenku v prospech spoločnosti POHOTOVOSŤ, s.r.o., obsahom ktorej je jeho záväzok zaplatiť za túto zmenku pri predložení na rad POHOTOVOSŤ, s.r.o., IČO: 35 807 598, Pribinova 25, 811 09, Bratislava, sumu 179,22 Eur so zmenkovým úrokom 0,25 % denne od 25.04.2009. Predmetná zmenka opatrená doložkou „bez protestu“, „na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia“. Zmenka bola prevedená indosamentom (rubopisom) na žalobcu.

Zmluva o úvere č. XXXXXXX, ktorá sa uvádza na zmenke predloženej žalobcom a ktorej kópia bola na výzvu súdu zaslaná spoločnosťou POHOTOVOSŤ, s.r.o., bola uzatvorená dňa 15.12.2008 medzi veriteľom - POHOTOVOSŤ, s.r.o. a dlžníkom - žalovanou. Veriteľ sa touto zmluvou zaviazal poskytnúť dlžníkovi úver v sume 99,58 Eur a dlžník sa zaviazal zaplatiť veriteľovi túto sumu zvýšenú o príslušný poplatok vo výške 67,72 Eur, t.j. celkovo čiastku 167,30 Eur. Dlžník sa zaviazal túto čiastku uhradiť v 6 mesačných splátkach splatných po 27,88 Eur odo dňa 20.01.2009 na účet veriteľa uvedený vo Všeobecných podmienkach poskytnutia úveru.

Podľa súdu prvého stupňa z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že zmenka ktorú žalobca pripojil k návrhu bola vystavená ako zabezpečovací prostriedok z poskytnutého úveru, ktorý má spotrebiteľskú povahu. Pôvodne bola zmenka vystavená spoločnosťou POHOTOVOSŤ, s.r.o., ktorá ju následne indosovala na žalobcu ako zahraničnú právnickú osobu. Základný právny vzťah medzi pôvodným majiteľom zmenky a žalovaným má teda spotrebiteľský charakter.

Výsledkami vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žalobcom predložená zmenka zabezpečovala hlavný záväzkový vzťah, ktorým bola zmluva o úvere uzavretá medzi žalovaným, ako dlžníkom a spoločnosťou POHOTOVOSŤ, s.r.o. ako veriteľom. Zmluvu o úvere uzatváral žalovaný ako občan - fyzická osoba. Zmluva bola uzatváraná na formulári veriteľa, mala predtlačený text a do zmluvy sa dopisovali len údaje, ktoré vzhľadom na charakter nemohli byť vopred dané (osobné údaje dlžníka, výška poskytovaného úveru, výška poplatku a spôsob splatnosti). Do zmluvy sa dopisovala suma úveru, suma poplatku a výška splátok, ako aj počiatočný deň splatnosti, pričom v predtlačenej forme formulára bol obsiahnutý aj text, že dlžník sa zaväzuje zaplatiť veriteľovi sumu úveru zvýšenú o príslušný poplatok. Neoddeliteľnou časťou zmluvy o úvere boli všeobecné podmienky poskytnutia úveru, dohody o vyplnení zmenky a mediačnej dohody.

Zmenka, z ktorej si žalobca uplatnil nároky slúžila na zabezpečenie nárokov právneho predchodcu žalobcu - indosanta zmenky spoločnosti Pohotovosť, s.r.o. ako veriteľa zo spotrebiteľského úveru.

Vychádzajúc zo záveru, že súd v prípade zmenkového sporu je ex offio povinný skúmať spotrebiteľský charakter zmenky, a preskúmať jej platnosť a aj platnosť dohody o jej vyplnení pri zachovaní princípu ochrany práv spotrebiteľa.

Poukázal na rozsudok Európskeho súdneho dvora sp. zn. C - 419/2011 zo 14. 03. 2013 (Česká sporiteľňa a.s. proti Geraldovi Feichterovi) s tým, že samotný Európsky súdny dvor v konaní pri uplatnení práva zo zmenky z úradnej moci skúmal postavenie žalovaného ako spotrebiteľa. Podľa záverov tohto rozhodnutia napriek tomu, že v danom prípade sa jedná o vzťah uplatnený na základe zmenky ako abstraktného cenného papiera, je povinnosťou súdu skúmať postavenie žalovaného ako spotrebiteľa.

Podľa názoru súdu prvého stupňa, cit.: „Dohoda o vyplnení zmenky a následne vystavená zmenka sú absolútne neplatné podľa § 39 a § 3 Občianskeho zákonníka a to pre rozpor s dobrými mravmi ako aj preto, že svojím obsahom a účelom odporujú zákonu. Samotná zmenka je pre rozpor s § 54 ods. 1, druhá veta Občianskeho zákonníka. Účelom tohto právneho úkonu je obísť ustanovenia spotrebiteľského práva zameraného na reálnu a nielen formálnu ochranu práv a povinností spotrebiteľa.“

Zaoberal sa aj posúdením aktívnej legitímácie žalobcu, ktorú žalobca nepreukázal. Rozhodol tak aplikujúc §§ 3 ods. 1, 39, 52, 54, 524 OZ, z.č. 258/2001 Z.z. a z.č. 191/1950 Zb. a poukazujúc na judikatúru Súdneho dvora EÚ, NS SR a Krajského súdu v Prešove.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca.

Žalobca vo svojom odvolaní uvádza, že napadnuté rozhodnutie je prekvapivým rozhodnutím, čo predstavuje odňatie možnosti konať pred súdom. Žalobca namieta, že prvostupňový súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza, že vo veci vykonal dokazovanie okrem iného aj oboznámením sa s úverovou zmluvou, exekučným spisom a ďalšími listinnými dôkazmi. Podľa ust. § 120 O.s.p. dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednacou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdených účastníkmi a vykonáva len tie dôkazy, ktoré účastníci navrhli. Ust. § 120 ods. 1 O.s.p. in fine síce súdu umožňuje, aby v sporovom konaní vykonal aj iné dôkazy ako tie, ktoré navrhli účastníci konania, avšak tento postup je možné využiť len výnimočne, ak je vykonanie nenavrnutých dôkazov nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a nevykonanie nejakého dôkazu môže byť príčinou toho, že súd nemôže rozhodnúť. Potreba vykonať ďalšie dôkazy musí vyplynúť zo samotného doterajšieho dokazovania. V danej veci súd mohol a mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Z uskutočnených prednesov sporových strán počas písomnej fázy konania a vykonaného dokazovania vykonaného na základe návrhov sporových strán nevyplývala potreba vykonať ďalšie nenavrnuté dôkazy. Predpokladom vydania rozsudku v tomto konaní bolo výlučne predloženie originálu zmenky. Zmenka je listinný cenný papier, ktorý inkorporuje právo žalobcu. Vo vzťahu k žalobcovi ako indosatárovi je preto jediným legitimizačným prostriedkom, ktorý nie je možné ničím iným nahradiť. Žalovaný mohol na základe čl. 5 ods. 3 a 6 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vzniesť námietky voči zmenke a ak tak neurobil musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej týmto nariadením. Súd prvého stupňa navyše pri rozhodovaní vychádzal z podľa neho nesporných skutočností. Za nesporné považoval to, že žalovaný so spoločnosťou POHOTOVOŠŤ s.r.o. uzatvorili zmluvu o úvere, ďalej, že zmenka, ktorá je predmetom tohto konania je zabezpečovacou zmenkou a že žalobca uzatvoril zmluvu o úvere ako spotrebiteľ. Tieto údajné nesporné skutočnosti však neboli tvrdením ani jedného z účastníkov konania. K týmto skutočnostiam sa účastníci nikdy nevyjadrili, a preto neexistuje spôsob, akým by súd prvého stupňa mohol dospieť k nespornosti týchto skutočností.

K rozhodnutiu dospel na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Zmenka je samostatným abstraktným záväzkom neakcesorickej povahy. Nie je možné ju spájať či podmieňovať inými okolnosťami než sú na zmenke uvedené. Prvostupňový súd sa aplikáciou príslušných ustanovení o zmenke upravených v zákone č. 191/1950 Zb. vôbec nezaoberal a ignoroval predmet sporu. Je nevyhnutné zdôrazniť, že predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Žalobca nesúhlasí s tým, že súd je v tomto konaní oprávnený z úradnej povinnosti skúmať, či ide o spotrebiteľský vzťah. Žalobca skutočnosti o existencii iného vzťahu medzi pôvodným majiteľom zmenky a žalobcom vôbec netvrdil, nebol teda nositeľom dôkazného bremena. Súd v sporovom konaní môže svoje rozhodnutie zakladať len na takých tvrdeniach, ktoré sú produkované účastníkmi konania a nie na tvrdeniach, ktorých pôvod súd nachádza v iných konaniach a tieto tak nie sú výsledkom dokazovania. Ak existuje dôkazná povinnosť žalobcu vo vzťahu k ním tvrdeným skutočnostiam, ad absurdum existuje aj dôkazná povinnosť súdu vo vzťahu k súdom tvrdeným skutočnostiam. Žalovaný vo všeobecnosti nie je oprávnený vznášať tzv. kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, ktoré vyplývajú z jeho vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Keďže tak v sporovom konaní nemôže činiť žalovaný, tým menej tak môže činiť sám súd. Následkom tohto postupu bolo nesprávne rozhodnutie vo veci.

Podľa žalobcu súd prvého stupňa porušil poučovaciu povinnosť prekročením ustanovenia § 5 ods. 1 O.s.p., porušil ustanovenia o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov ak prihliadol na skutočnosti a dôkazy, na ktoré nebolo možné prihliadnuť, pretože nemali byť v sporovom konaní vedenom podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vykonané bez návrhu. Vo vzťahu k záveru súdu o tom, že dohoda o vyplňovacom práve blanko zmenky by mala predstavovať neprijateľnú zmluvnú podmienku uviedol, že zákon č. 258/2001 Z.z. pripúšťal, aby na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru bola vystavená zmenka. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia. Prípustné sú akékoľvek zmenky, akékoľvek doložky a zároveň aj blanko zmenky s úpravou vyplnenia zmenky v dohode o vyplňovacom práve. Dohoda o vyplňovacom práve nemohla byť neplatná a ani neprijateľnou zmluvnou podmienkou a to ani v prostredí spotrebiteľských úverov. Právna úprava explicitne pripúšťala používanie blankozmieniek. V konaní vedenom pod sp. zn. C-419/11, na ktoré súd prvého stupňa poukázal je riešená celkom odlišná prejudiciálna otázka, než by sa mohla týkať prejednávanej veci.

Poukazujúc na judikatúru NS ČR, Krajských súdov Banská Bystrica a Košice navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrhu v celom rozsahu vyhovie. Zároveň si uplatnil trovy odvolacieho konania.

Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu nevyjadril.

V priebehu odvolacieho konania vzal žalobca svoju žalobu čiastočne späť, a to v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne v časti uplatneného zmenkového úroku vo výške 0,25 %, čím si žalobca v tomto konaní uplatnil len zmenkový úrok vo výške 0,06 % denne.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal vec spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa zásad uvedených v § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), bez nariadenia pojednávania (§ 214 O.s.p.) s tým, že oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku bolo zverejnené na úradnej tabuli súdu a internete dňa 06.05.2016. Odvolací súd dospel k záveru, že prvostupňový súd rozhodol vo výroku vecne správne.

Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa. Odkazuje na odôvodnenie napadnutého rozsudku v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p. a v súvislosti s odvolacími dôvodmi uvádza:

Spotrebiteľská zmenka

Ak zmenka vznikla na zabezpečenie splnenia dlhu zo spotrebiteľskej zmluvy, ide o spotrebiteľskú zmenku, v rámci ktorej existujú odlišnosti oproti zmenke z iného právneho vzťahu. Jednou z odlišností spotrebiteľskej zmenky je zohľadnenie kauzy právneho vzťahu, z ktorého zmenka vznikla. Ďalšou odlišnosťou spotrebiteľskej zmluvy je ex offio súdna kontrola neprijateľnosti podmienok zmluvy, z ktorej zmenka vznikla a zmluvných podmienok jej vyplnenia. To platí aj v právnych veciach podľa nariadenia č. 861/2001, v ktorých je spotrebiteľ odporcom.

Predmetom konania je spor zo zmenky, ktorá plní zabezpečovaciu funkciu vo vzťahu k peňažnému záväzku žalovaného (vystaviteľa zmenky) vrátiť poskytnuté finančné prostriedky, vyplývajúce zo Zmluvy o úvere uzavretej dňa 15.12.2008 medzi veriteľom POHOTOVOSŤ s.r.o. a dlžníkom vo výške 99,58 Eur. Dlžník sa v Zmluve o úvere zároveň zaviazal zaplatiť veriteľovi poskytnutú sumu (99,58 Eur), zvýšenú o „príslušný poplatok“ vo výške 67,72 Eur. Spolu s „príslušným poplatkom“ sa teda dlžník zaviazal veriteľovi zaplatiť čiastku 167,30 Eur, a to v 6 mesačných splátkach po 27,88 Eur. Žalovaný dňa 15.12.2008 vystavil vlastnú zmenku, obsahom ktorej je záväzok zaplatiť za túto zmenku pri predložení na rad spoločnosti POHOTOVOSŤ s.r.o. sumu 179,22 Eur a zmenkový úrok 0,25 % denne od 25.04.2009. Listina má znaky vzorového tlačiva, do ktorého rukou boli vpísané údaje o dátume a mieste vystavenia, identifikačné údaje vystaviteľa a jeho podpis. Zmenková suma je vyjadrená slovom a dátum začiatku úročenia zmenkového úroku sú v listine uvedené odlišným tlačným písmom ako zvyšok vzorového tlačiva. Vpravo hore je číslo zhodné s číslom úverovej zmluvy. Z rubovej strany zmenky vyplýva, že spoločnosť POHOTOVOSŤ s.r.o. indosovala zmenku na rad žalobcu.

V zmluve o úvere zo dňa 15.12.2008 okrem údajov potrebných na identifikáciu žalovaného (meno a priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu), iné údaje uvedené nie sú. Kolónky umožňujúce identifikovať žalovaného ako subjekt konajúci v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (obchodné meno, IČO, miesto podnikania, číslo živnostenského registra, iné oprávnenie ako živnostenský list) vôbec vyplnené neboli. Z iných konaní je pritom známe, že právny predchodca žalobcu subjekty podnikajúce, resp. vykonávajúce činnosť na základe iného ako živnostenského oprávnenia špecifikuje v zmluvách o úvere aj ich obchodným menom a prideleným identifikačným číslom. Za takejto situácie záver o spotrebiteľskom charaktere zmluvy o úvere má oporu vo vykonanom dokazovaní.

Súd neposkytne ochranu v prípade, ak sa žalobca domáha na súde plnenia po použití nekalej obchodnej praktiky. Za nekalú obchodnú praktiku sa považuje aj konanie dodávateľa vrátane zmenkového nástupcu, ktorým vyžaduje od spotrebiteľa, aby vykonal plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky.

Odvolačný súd z vlastnej činnosti a porovnaním rozhodovacej činnosti iných súdov môže pomerne spoľahlivo konštatovať, že pôvodný veriteľ spoločnosť POHOTOVOSŤ, s.r.o. v početných prípadoch urobila predmetom súdnych konaní plnenia z neprijateľných zmluvných podmienok. Týka sa to najmä neprijateľnej sankcie 91,25 % ročne p.a. per annum (0,25 % denne p.d. per diem), zmenkových úrokov 91,25 % p.a., ktoré drasticky spôsobili zvýšenie zadĺženia spotrebiteľov, neprimerane vysokej zmluvnej pokuty za „porušenie zmluvných povinností“, netransparentného administratívneho poplatku predstavujúceho až dve tretiny celkového poplatku za úver (porov. rozsudok súdneho dvora C-143/13), neprijateľnej rozhodcovskej doložky, neuvedenia RPMN v zmluvách o spotrebiteľskom úvere a pod.

Je evidentné, že pôvodný veriteľ uplatnil v minulosti na súde plnenia z neprijateľných zmluvných podmienok a že po nepovolení exekúcie pre rozpor s dobrými mravmi sa tento krátko uplatňuje v podstate obdobné plnenia, len ich uplatňuje žalobca CD Consulting ako indosatár zo zmenky a to podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007. Podľa žalobcu sa v jeho prípade absolútne nemá prihliadať na vzťahy z úveru.

Kauzálne námietky

Odvolaateľ v podanom odvolaní opakovane uvádza výhrady vo vzťahu k posudzovaniu kauzy úveru v predmetnej zmenkovej veci.

CD Consulting nadobudol zmenku indosamentom, ktorý je dostatočne určitý a platný. Samotný indosament oprávňuje (§ 14 ods. 1 ZZŠ) indosatára na vymáhanie práv zo zmenky vo vzťahu k zmenkovému dlžníkovi. Základom (dôvodom) každého indosamentu je však určitá dohoda medzi indosantom a indosatárom o tom, že indosant prevedie zmenku na indosatára (Kovařík, Z.: Zákon směnečný a šekový. Komentář. CH BECK 2014, s. 84), keďže ani indosamentom nemožno indosatárovi zmenku „nanútiť“, ale tento ju musí akceptovať.

Ustanovenie § 17 ZZŠ odkazuje na okolnosti „nadobúdania zmenky“ na strane indosatára. Indosatárovi teda možno robiť námietky, ak pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka, teda v podstate, ktorý pri nadobúdaní zmenky nekonal dobromyseľne (uznesenie NS SR 3Obo/3/2007). „Vedomé“ konanie odkazuje na rozhraničenie úmyslu a vedomej a nevedomej neobstaranosti, pričom v spojení s citovaným názorom NS SR by sa zrejme mali brať na zreteľ aj kritériá uplatňované judikatúrou k dobromyseľnosti v občianskom práve.

Dobromyseľnosť nadobúdateľa treba posúdiť s prihliadnutím na všetky okolnosti, či v čase nadobúdania zmenky vedel o tom, že medzi indosantom a dlžníkom existuje určitá dohoda, resp. že zmenka kryje určitý kauzálny vzťah. Ak vedel, treba posúdiť otázku, či sa mohol spoliehať na to, že takýto vzťah je platný a že dlžník z tohto vzťahu nemohol uplatňovať žiadne námietky.

Dobromyseľnosť indosatára CD Consulting je vylúčená z dôvodu, že každá zmenka v dolnom rohu obsahuje číslo, ktoré je číslom príslušnej úverovej zmluvy (to možno zistiť porovnaním so spisom). Pri nadobúdaní takého veľkého a masového množstva zmienok, ktoré sú označené rôznymi číslami v dolnom rohu a ku ktorému indosant (POHOTOVOSŤ) musel poskytnúť určité údaje o platení, možno vychádzať z toho, že indosatár vedel, že určité kauzálne vzťahy existujú, ale spoliehal sa na to, že nebudú mať na jeho zmenkové práva vplyv. Vzhľadom na to možno tvrdiť, že pri nadobúdaní zmenky konal na škodu dlžníka.

Tvrdenú dobromyseľnosť takisto spochybňuje kolúzia medzi POHOTOVOSŤou a CD Consulting-om. Oba subjekty zastupuje tá istá advokátska kancelária (Fridrich Paľko, s.r.o.), D.“ bol až do roku 2012 konateľom spoločnosti CD Consulting, s.r.o..

Odvolačný súd sa teda nestotožňuje s odvolaním v tej časti, v ktorej žalobca namieta skúmanie kauzy pôvodného právneho vzťahu, ku ktorému predstavuje predmetná zmenka zabezpečenie.

Ex offio súdna kontrola zmluvných podmienok

Ustanovenie § 17 ZZŠ neustanovuje výslovne, kto a aké námietky uplatňovať môže, ale kedy ich uplatňovať nemožno. Záver, kto a kedy ich uplatňovať môže, tak z tohto ustanovenia vyplýva len a

contrario (Kovařík, s. 96). Citované ustanovenie tak výslovne nezakazuje, aby súd na kauzálne námietky prihliadal ex offa.

To je dôležité z hľadiska práva EÚ. Súdny dvor EÚ totiž vo viacerých rozsudkoch týkajúcich sa smernice 93/13/EHS (počnúc C-240-244/98, Oceano Grupo Editorial, C-243/08, Pannon GSM) vyslovil, že národný súd musí mať možnosť skúmať neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách ex offa, neskôr (C-137/08, VB Pénzügyi Lízing) dokonca vyslovil, že ich musí skúmať ex offa a (C-618/10, Banco Espanol de Credito), že odporuje európskemu právu, ak ich súd nemôže skúmať a limine (t.j. ak ich môže skúmať len ex post). V takých prípadoch musí národný súd vykladať národné procesné i hmotné právo konformne s právom EÚ. Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 26, ako aj Cofidis, už citovaný, bod 33).

Je rozhodným konštatovanie, že aj pri nečinnosti spotrebiteľa má súd dbať o to, aby nevedomosť spotrebiteľa nebola na jeho úkor a vyvažovať tak práva a povinnosti oboch strán. (porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 6Cdo 1/2012). Ochrana, ktorú smernica priznáva spotrebiteľom, sa vzťahuje na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky z dôvodu, že buď o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením alebo preto, že je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie. (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-473/00 zo dňa 21.11.2002, uznesenie Súdneho dvora EÚ vo veci C-76/10 zo dňa 16.11.2010) Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

V súvislosti s odvolacími námietkami odvolací súd poukazuje na spoločné stanovisko občiansko-právneho kolégia Najvyššieho súdu SR a obchodno-právneho Najvyššieho súdu SR č. 93/2015 zo dňa 20.10.2015, podľa ktorého cit. „Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenu, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností v prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou, či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offa povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhladne žiadnu nekalosť, či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonov, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve aplikujúcu právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený úrok zo zmenky ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.“

Z uvedeného vyplýva, že súdu nič nebráni v tom (a judikatúra SD EÚ to naopak vyžaduje), aby mohol ex offa skúmať, či základom zmenky je spotrebiteľská zmluva a či táto zmluva neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky.

So zreteľom na uvedené, aj keď dlžník - spotrebiteľ nevznesie námietky proti zmenke, resp. jej vyplneniu, príp. uplatneniu práv zo zmenky, je súd oprávnený a zároveň povinný skúmať platnosť predmetnej zmenky a dohody o jej vyplnení, aktívnu legitimáciu majiteľa zmenky na uplatnenie práv zo zmenky, oprávnenosť postupu pri vyplňaní blankozmenky, a tiež nekalú povahu zmluvných podmienok, dohodnutých v spotrebiteľskej zmluve, na základe ktorej vznikol záväzok, ktorý zmenka zabezpečuje, a ktorou bolo vydanie zmenky predvídané. V prípade zistených nedostatkov je súd povinný tak, ako to správne urobil súd prvého stupňa, konštatovať rozpor práv uplatnených zo zmenky so zákonom. Ak má byť zabezpečené naplnenie cieľa sledovaného právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľa, je nutné umožniť súdu skúmať charakter právneho vzťahu, na základe ktorého došlo k vystaveniu zmenky a v prípade zistenia, že ide o vzťah spotrebiteľský, podrobiť skúmaniu zmluvné podmienky z hľadiska ich neprijateľnosti. Ak by pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky súd nemal možnosť hodnotiť

obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok či zhodnotiť platnosť zmenky samotnej, išlo by o neprijateľné zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. Rigidná aplikácia § 17 ZZŠ by spôsobila spotrebiteľovi neprimerané ťažkosti pri až následnom možnom domáhaní sa ochrany svojich práv. Povinnosť všeobecného súdu posúdiť uplatnený nárok aj z hľadiska súladu s dobrými mravmi je zvýraznená v tých prípadoch, keď ju účastník konania výslovne namieta, musí však na ňu prihliadať aj v prípadoch, kedy takýto rozpor zistí súd sám pri prieskume ex offo, keďže na absolútnu neplatnosť úkonu súd musí prihliadať ex lege.

Odvolačný súd taktiež nevidí dôvod na odklon od právnych záverov vyjadrených v rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co 339/2014 zo dňa 26.2.2015, v ktorom uviedol: „V prejednávanej spore predmetom konania je nárok vyplývajúci zo zmenky indosovanej na žalobcu sídliacej v Českej republike, ktorý následne svoje práva vyplývajúce zo zmenky uplatňuje pred súdom Slovenskej republiky v rámci európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 z 11.7.2007. Článok 4 Nariadenia upravuje zjednodušený a v zásade písomný spôsob vedenia konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu s cieľom zjednodušenia prístupu k spravodlivosti. Žalobca začne konanie vyplnením príslušného tlačiva a jeho zaslaním na súd. Pokiaľ by súd nemal na základe vyplneného tlačiva k dispozícii všetky potrebné dôkazy pre rozhodnutie vo veci, môže žalobcu vyzvať k doplneniu tlačiva a na iné úkony tiež použitím príslušného tlačiva. Znenie Čl. 4 Nariadenia môže vzbudiť dojem, že súd nemá k dispozícii iné dôkazné prostriedky ako príslušné tlačivá a v zásade nemá možnosť oboznámiť sa s inými písomnými dôkazmi, napr. so spotrebiteľskou zmluvou. Takýto výklad je ale nesprávny. Cieľom Nariadenia č. 861/2007 totiž nie je obmedziť sudcov pri zadovážení si dôkazov potrebných pre rozhodnutie vo veci, ale umožniť im využívanie technických a iných prostriedkov v záujme toho, aby dokazovanie prebehlo čo najjednoduchším a najmenej zaťažujúcim spôsobom. Z Čl. 8 a 9 uvedeného nariadenia jednoznačne vyplýva, že aj v konaniach s malou hodnotou sporu je zachovaná možnosť sudcu vykonávať potrebné dokazovanie a nariadiť ústne pojednávanie, pokiaľ to považuje za potrebné. Zjednodušená forma konania podľa tohto nariadenia je preto plne zlučiteľná s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá prikazuje sudcom ex offo prihliadať na nekalosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa riadi za predpokladu, ak nie je ustanovené inak, procesným právom členského štátu v ktorom sa konanie vedie, čo priamo vyplýva v Čl. 19 Nariadenia č. 861/2007.

Občiansky súdny poriadok ako základný procesný predpis platný na území Slovenska v ustanovení § 120 upravuje dôkaznú povinnosť. Ustanovenie § 120 ods. 1 O.s.p. umožňuje súdu výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. V danom prípade žalobcom predložená zmenka má svoj základ v dohode o vyplňovacom práve zmenky obsiahnutej vo všeobecných úverových podmienkach právneho predchodcu žalobcu. Za takejto situácie súd prvého stupňa musel z úradnej povinnosti skúmať, či medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovanou došlo k uzatvoreniu zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo nie.

Správnym nie je ani tvrdenie, podľa ktorého pri rozhodovaní o uplatnenom nároku sa malo vychádzať jedine z predloženej zmenky predstavujúcej samostatný abstraktný záväzok neakcesorickej povahy. Smernica Rady č. 87/102/EHS z 22.12.1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru nezakazuje používanie zmienok v spotrebiteľských zmluvách, ale zo znenia Čl. 10 jednoznačne vyplýva, že členské štáty môžu povoliť ich používanie v spotrebiteľských zmluvách iba vtedy, ak zároveň zabezpečia vhodnú ochranu spotrebiteľa v takýchto situáciách. Pojem vhodnej ochrany spotrebiteľa treba vykladať so zreteľom na Čl. 14 uvedenej smernice, ktorá zakazuje znížiť štandard ochrany spotrebiteľa. Vhodnú ochranu spotrebiteľa je preto potrebné chápať ako celkový právny rámec ochrany spotrebiteľa vyplývajúci z predpisov práva únie a judikatúry Súdneho dvora zahŕňajúci aj povinnosť vnútroštátnych súdov ex offo skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Hlavným rizikovým prvkom z pohľadu ochrany spotrebiteľa je abstraktný charakter zmenky, ktorý nepripúšťa, aby súd pri uplatňovaní zmenky prihliadal na kauzu pôvodného právneho vzťahu, t.j. aby hodnotil pôvodnú zmluvu o spotrebiteľskom úvere a skúmal, či táto obsahuje nekalé zmluvné podmienky. Spotrebiteľ takisto nemá oprávnenie robiť voči majiteľovi zmenky námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k predošlému majiteľovi, t.j. veriteľovi ktorý poskytol pôvodný spotrebiteľský úver. Rešpektovanie abstraktného charakteru zmenky je neprijateľné vo svetle judikatúry Súdneho dvora. Súdny dvor už totiž vyslovil všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej špecifiká súdneho konania, ktoré prebieha v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu,

ktorá podľa ustanovení Smernice Rady č. 93/13/EHS spotrebiteľovi musí byť poskytnutá, čo potvrdzuje aj Čl. 14 Smernice Rady č. 87/102/EHS. Ak totiž pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky vnútroštátny súd vôbec nemá možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, ide o drastické zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. V takomto právnom režime je totiž nemožné alebo minimálne neprimerane ťažké, aby sa spotrebiteľ domohol ochrany svojich práv, keďže v konaní o vymáhaní pohľadávky nie je možné skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Spotrebiteľovi samozrejme aj v takejto situácii ostáva možnosť uspokojiť veriteľa (nadobúdateľa indosovanej zmenky) a následne ho žalovať o náhradu škody, ale v zmysle ustanovenia § 17 zákona č. 191/1950 Zb., by spotrebiteľ musel v takomto prípade dokázať, že nadobúdateľ zmenky konal vedome na škodu dlžníka. Dokázať takúto skutočnosť samozrejme nie je nemožné, avšak dokazovanie tejto skutočnosti neprimerane sťažuje situáciu spotrebiteľa. Navyše je zrejmé, že takáto požiadavka nie je v súlade s právom únie, keďže ochrana spotrebiteľa v zásade nie je závislá od zavinenia veriteľa“.

Odvolací súd preto vo svetle vyššie uvedených skutočností považuje odvolací dôvod žalobcu, podľa ktorého nariadenie samo o sebe predstavuje prekážku pre vykonanie ex offo súdnej kontroly zmluvných podmienok za nedôvodný.

Odvolací súd navyše vyhodnotil dohodu veriteľa a dlžníka (spotrebiteľa) o vyplňovacom práve k zmenke, obsiahnutú v bode 17 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru ako neprijateľnú zmluvnú podmienku.

Podľa znenia predmetnej dohody mala byť veriteľom na zmenke vyplnená zmenková suma tak, že mala pozostávať „zo sumy všetkých peňažných nárokov veriteľa voči dlžníkovi, ktoré veriteľovi vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky“. Odvolací súd považuje takto formulovanú zmluvnú podmienku v časti týkajúcej sa výšky zmenkovej sumy za nejasnú a nezrozumiteľnú. V tomto smere odvolací súd dáva do pozornosti judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (bod 72, 73 rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci B. Matei/ SC Volksbank Romania SA, v zmysle ktorej cit.: „Nakoniec treba uviesť, že ak by vnútroštátny súd musel dospieť vzhľadom na skutočnosti poskytnuté Súdny dvorom v odpovedi na položenú otázku k záveru, že dotknuté podmienky sú súčasťou hlavného predmetu zmluvy alebo že sú v skutočnosti spochybnené z pohľadu primeranosti ceny alebo odmeny, nič to nemení na skutočnosti, že tieto podmienky musia byť v každom prípade posúdené z hľadiska ich prípadnej nekalej povahy, ak by sa malo konštatovať, čo musí tiež preskúmať vnútroštátny súd, že nie sú formulované jasne a zrozumiteľne (pozri v tomto zmysle rozsudok Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, bod 61). V tejto súvislosti treba pripomenúť, že požiadavka, transparentnosti zmluvných podmienok stanovená v článku 4 ods. 2 a článku 5 smernice 93/13, ktoré majú inak zhodný dosah, nemôže byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska (pozri v tomto zmysle rozsudok Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, body 69 a 71).“

Podstata vyplňovacieho práva spočíva v oprávnení majiteľa listiny doplniť jej reálne a úmyselne chýbajúce časti a dotvoriť tým cenný papier - zmenku. Osoba disponujúca týmto oprávnením môže v rámci autonómie vlastnej vôle v zásade vyhotoviť úplnú zmenku alebo blanko zmenku akéhokoľvek obsahu. V súvislosti s ostatnými zmluvnými podmienkami, dohodnutými v Zmluve o úvere č. XXXXXXXX týkajúcimi sa sankcií, dohodnutých pre prípad omeškania dlžníka s plnením záväzkov z tejto zmluvy, u ktorých je pochybnosť o jednak ich platnom dojednaní pre absenciu písomnej formy (k dodržaniu písomnej formy porov. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci 2Cdo 245/2010) a následne ich primeranosti (napr. bod. 4 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru: „V prípade, ak bude dlžník v omeškaní s niektorou splátkou sedem dní a viac, je povinný túto omeškanú splátku uhradiť do rúk mandátára v hotovosti spolu so zmluvnou pokutou 9,96 Eur za každý jeden prípad omeškania. ... Dlžník má možnosť uhradiť štyri po sebe idúce splátky, prípadne len časti po sebe štyroch idúcich splátok, v oboch prípadoch spolu so zmluvnou pokutou vo výške 19,92 Eur do rúk mandátára ...“ ; bod 6 Všeobecných podmienok poskytnutia úveru: „Dlžník je povinný v prípade porušenia svojich zmluvných povinností uhradiť veriteľovi zmluvnú pokutu vo výške 312,02 Eur, ktorá je určená na úhradu všetkých nákladov vynaložených veriteľom v súvislosti s vykonaním úkonov smerujúcich k zabezpečeniu dlhu dlžníka. ... Dlžník sa rovnako zaväzuje uhradiť veriteľovi náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s uplatnením práva spôsobom vyplývajúcim z tejto zmluvy, a to najmä, avšak nie výlučne, trovy mediácie, trovy rozhodcovského konania, trovy súdneho konania, trovy exekúcie, trovy právneho zastúpenia veriteľa v týchto konaniach a iné veriteľom preukázateľne vynaložené náklady pri uplatnení svojho práva.“), je zrejmé, že dohoda o vyplňovacom práve k zmenke, obsiahnutá v bode 17 Všeobecných podmienok

poskytnutia úveru, spôsobuje hrubý nepomer v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 OZ).

V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie. V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. Dojednanie o zmenke nezohľadňujúce právne predpisy na ochranu spotrebiteľa odporuje ustanoveniu § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, a preto je absolútne neplatné podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka.

S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa dospel k správneému záveru, že zmenka, na základe ktorej sa žalobca domáha plnenia od žalovanej, je v rozpore so zákonom.

Judikatúra súdov vrátane európskeho súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia (porov. rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I; uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04). Odvolací súd so zreteľom na uvádzané skutočnosti nepovažoval za potrebné zaoberať sa ostatnými odvolacími námietkami, ktoré nemohli spôsobiť zmenu právneho posúdenia veci.

V priebehu odvolacieho konania žalobca vzal žalobu späť v časti zmenkového úroku v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne, čím si navrhovateľ uplatňoval v tomto konaní zmenkový úrok v časti 0,06% denne. S ohľadom na uvedený procesný úkon žalobcu a tiež na to, že žalovaný nemal voči úkonu späťvzatia žiadne námietky, odvolací súd späťvzatie žaloby v súlade s § 208 O.s.p. v tejto časti pripustil, rozsudok čiastočne zrušil a konanie zastavil.

V prevyšujúcej časti odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 219 ods. 1, 2 O.s.p.

O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 142 ods. 1 a § 146 ods. 2 prvá veta O.s.p. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že žalobca zavinil čiastočným späťvzatím žaloby zastavenie konania a v prevyšujúcej časti žaloby na odvolacom súde úspech nemal a úspešný žalovaný si trovy odvolacieho konania neuplatnil, preto o jeho trovách odvolacieho konania nebolo rozhodované, lebo ide o návrhové konanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.) a návrh podaný nebol.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.